

Осиновяване на дете в Европейския съюз

Какво трябва да знаем

Засилената мобилност на български граждани, предизвикана от възможностите за избор на работа и на място за живеене извън България – в рамките на ЕС, поставя редица въпроси, засягащи техните права в различни области, включително в областта на семейното право, правилата и реда за осиновяване на дете. Критерий за определяне на приложимите правила и компетентните органи е обичайното местопребиваване на детето и осиновяващия.

1. Какво означава обичайно местопребиваване?

Под обичайно местопребиваване се разбира мястото, в което лицето или семейството се е установило преимуществено да живее, без това да е свързано с необходимост от регистрация или разрешение за пребиваване или установяване, нито с конкретен период от време. При определянето на това място трябва да бъдат специално съобразени обстоятелства от личен или професионален характер, свързани с трайните връзки на хората със съответната държава или с намерението им да се създадат такива връзки.

Пример: Ако семейство български граждани се е установило трайно в друга държава – член на ЕС и единият или и двамата съпрузи работят и имат намерение да продължат професионалната си реализация там, то тяхното обичайно местопребиваване е в тази държава, независимо, че имат заявен постоянен адрес в България, включително - и собственост върху недвижим имот.

2. Какви процедури по осиновяване има с оглед обичайното местопребиваване на детето и осиновяващия?

Процедурите са два вида – за международно и вътрешно осиновяване.

Международното осиновяване в рамките на ЕС се осъществява по реда на Хагската конвенция от 1993 г. <http://mjs.bg/31> в сътрудничество и след размяна на съгласие между компетентните органи на двете държави – държавата по произход на детето и държавата по обичайното местопребиваване на осиновяващите.

Конвенцията се прилага в България и в останалите държави-членки на ЕС. Според нейните правила, международно осиновяване е всяка процедура, при която детето преминава от държавата по произход в друга приемаща държава, където е обичайното местопребиваване на осиновителите му. Когато детето и осиновяващият имат обичайно местопребиваване в една и съща държава от ЕС, осиновяването е вътрешно, т.е., то се развива по правото и пред органите на тази държава.

3. Към коя институция трябва да се обърнат български граждани, които живеят в друга страна от ЕС, когато искат да предприемат действия по осиновяване на дете от България?

Ако семейство български граждани с обичайно местопребиваване в друга страна от ЕС иска да осинови дете от България, може да го направи по реда за международно осиновяване. За целта следва да се обърне към социалните служби на съответната област в съответната държава, в която живее, и да премине през социално-психологическо проучване и одобрение за кандидат-осиновител, както и през обучение и подготовка на останалите документи, необходими за процедурата - документи за здравословно състояние и документи за съдимост и родителски права. Кандидат-

осиновителят не бива да се обръща директно към Министерството на правосъдието за изпращане на досието си за осиновяване. Това той може да направи чрез централния орган в държавата, в която живее или чрез българска акредитирана организация, която има разрешение да посредничи при осиновявания в тази държава. Контактите на компетентните органи и акредитирани организации за международно осиновяване, мога да се открият на: http://www.hcch.net/index_en.php?act=text.display&tid=45

4. Какви са таксите при процедурата по международно осиновяване и има ли облекчение за българските граждани, живеещи в страна от ЕС?

Държавните такси при осиновяване на дете от България са в размер на 175 лева, платими както следва:

- *100 лева по сметката на Министерството на правосъдието за вписване в регистъра на осиновяващите;*
- *50 лева по сметката на Министерството на правосъдието за даване на съгласие от министъра на правосъдието за осиновяване на конкретно дете;*
- *25 лева, платими по сметката на Софийски градски съд, за съдебното производство по осиновяване на конкретно дете.*

Останалите разноски и разходи са свързани с подготовката на документите, необходими за осиновяване, техния превод и легализация, организация и обслужване по време на пътуванията до България, и са различни за съответната държава. Освен това, ако осиновяващите ползват услугите на акредитирани организации в България и в държавата по обичайното си местопребиваване, заплащат услугите им при условията на пряко договаряне между страните.

5. Имат ли право кандидат-осиновителите на среща с детето по време на процедурата?

Не само, че имат право – те са задължени, след получаване на предложение за осиновяване на конкретно дете, в рамките на двумесечния срок за изразяване на съгласие или несъгласие за осиновяването, да осъществят личен контакт с детето, с продължителност не по-кратка от 5 дни. Освен това е препоръчително семейството лично да вземе осиновеното дете от мястото, където е настанено като мярка за закрила след влизане в сила на решението за допускане на осиновяването от Софийски градски съд.

6. Кой е органът, към който кандидат осиновителите могат да се обърнат за съдействие при некоректни или неправомерни действия от страна на акредитираните организации за посредничество при международно осиновяване?

Компетентен орган за контрол върху дейността на акредитираните организации в България е Министерството на правосъдието.

Сигнал, оплакване или предложение за подобряване на дейността може да бъде подаден и чрез електронна поща на адрес: M_Parvanova@justice.government.bg

7. Имат ли право кандидат осиновителите да откажат да осиновят определеното от Съвета по осиновяване дете, каквато възможност е предвидена при вътрешното осиновяване?

Осиновяващите могат да изразят несъгласие за осиновяване на детето, но е важно да го направят в нормативно определения срок от 2 месеца, в противен случаи ще бъдат заличени от регистъра на осиновяващи. Осиновяващите, които са направили отказ без

да посочат мотив или пък са посочили мотив, който не е свързан с детето, се вписват под нов номер в регистъра в едномесечен срок от постъпване на отказа.

Когато осиновяващите са представили мотивиран отказ от осиновяване поради здравословни проблеми на детето, за които не са били информирани, или при несъответствие на предложението със заявените характеристики за дете, те запазват номера, под които са вписани в регистъра по решение на Съвета по международно осиновяване.

8. Какъв е профилът на децата, които подлежат на процедура по международно осиновяване?

Няма и не може да бъде конкретизиран профилът на децата за международно осиновяване. С оглед субсидиарния характер на международното осиновяване (към него се пристъпва когато за детето не е възможно да се определи подходящ осиновяващ в страната или пък определените са направили отказ от осиновяване) може да се обуслови профил на деца на по-висока възраст – например над 5-годишна възраст и с различни особености в здравословното състояние и/или развитие. Не е малък и броят на групите от братя и сестри – най-често 2 деца, понякога 3, 4 или дори 5.

9. Има ли отделен регистър за деца със специфични потребности?

Регистърът на децата за международно осиновяване е един и в него, съобразно датата на постъпване на документите, се вписват всички деца. В двумесечен срок от датата на вписване и съобразно поредността на вписване, за всяко дете се представя доклад пред Съвета по международно осиновяване за определяне на подходящ осиновяващ. Съветът, обаче, може да констатира, че за конкретното дете не може да определи подходящи осиновяващи поради липса на вписани осиновяващи, които са заявили желание за приемане на дете с такива характеристики. В такъв случай за детето се предприемат специални мерки за осиновяване чрез публикуване на негов профил без лични данни на интернет-страницата на Министерството на правосъдието.

10. Кой съд постановява решението за осиновяване на дете от България от осиновители с обичайно местопребиваване в друга страна от ЕС?

Международното осиновяване на дете от България се допуска с решение на Софийски градски съд. В 14-дневен срок от представянето на това съдебно решение Министерството на правосъдието издава удостоверение за допуснатото осиновяване, което да послужи за признаването му по право от другите договарящи държави. Осиновеното дете има право да влезе и да пребивава дългосрочно в (приемащата) държава на осиновителя си и да се ползва от всички права за закрила на дете в тази държава.

Ако семейство граждани на друга държава, член на ЕС, с обичайно местопребиваване в България, иска да осинови дете от България, може да го направи по реда за вътрешно осиновяване. За целта следва да се обърне към социалната служба по постоянния си адрес в България и да премине през социално проучване, обучение и одобрение за вписване в регистъра на осиновяващи, воден от регионалната дирекция за социално подпомагане на съответната област в страната. Вътрешно осиновяване се допуска с решение на съответния окръжен съд в страната.

11. Какви са сроковете от стартиране до приключване на процедурата с издаването на удостоверението от министъра на правосъдието за допуснатото осиновяване?

Началото на проекта за осиновяване на дете от България започва от датата на вписването на осиновяващия в регистъра, воден от Министерството на правосъдието, а продължителността зависи преди всичко от характеристиките на детето, което той желае да осинови. Колкото по-малко и по-здраво дете е посочено като желание, толкова по-дълъг е периодът на чакане за разглеждане от Съвета по международно осиновяване и определяне като подходящ осиновяващ за конкретно дете. Процедурата по международно осиновяване не е кратка и дори след получаване на предложение за осиновяване на конкретно дете са необходими още 6-7 месеца за приключване на съдебното производство и за издаване на удостоверение за съответствие с Хагската конвенция от 1993 г.

12. Какво се случва, ако не се спази редът за международно осиновяване?

Решението за осиновяване не се признава по право и не е осигурено правото на детето да влезе и пребивава дългосрочно в държавата, където живее осиновителят. Признаване на българското съдебно решение може да се иска по общия ред на съответната държава за признаване на решения на чуждестранни съдилища.

В някои държави като Великобритания, например, се изисква провеждането на нова процедура по осиновяване в съответствие с британското законодателство.

13. Допуска ли се процедура по разсиновяване, и при какви обстоятелства?

Действието на международното осиновяване, в това число прекратяването и/или предприемането на мерки за закрила на осиновеното дете, се урежда от правото на държавата по обичайното местопребиваване на детето и осиновителите, съответно компетентни да вземат решения и да налагат мерки са съдебните органи и социалните служби на тази държава.